گفت‌وگو با محمدرضا زارعی، وکیل پایه‌یک دادگستری، درباره پرونده زنده‌یاد محیط‌بان برومند نجفی که به رگبار بسته شد

یکی داستان است پر آب چشم

۱۴ مرداد ۱۳۹۹ برومند نجفی، ۳۹ ساله محیط‌بان اهل کرمانشاه روستای چالابه و همکارانش در حوالی کوه‌های بیستون با خودرویی مواجه می‌شوند. گزارش رسیده بود یک گروه شکارچی در منطقه بیستون حضور دارند. محیط‌بان‌ها در تلاش برای متوقف‌کردن خودرو، ایست می‌دهند و بعد تیراندازی اتفاق می‌افتد. در جریان این درگیری، جوانی ۲۲ ساله به نام یوسف فلاحی، فرزند یک عشایر و دامدار که در صندلی عقب خودرو حضور داشته، مورد اصابت گلوله قرار گرفته و برای درمان به درمانگاه بیستون اعزام می‌شود؛ اما متأسفانه این فرد به دلیل شدت جراحات جان می‌سپارد. عقربه‌های ساعت هنوز به ۱۲ نرسیده که زندگی محیط‌بان برومند نجفی، خانواده‌اش و خانواده یوسف فلاحی برای همیشه دگرگون می‌شود. برومند نجفی بازداشت و روانه زندان می‌شود. مادر یوسف شش ماه بعد از مرگ فرزندش در ۳۹ سالگی، در فراق پسر از دست می‌رود و وضعیت برای برومند نجفی و هر دو خانواده باز هم سخت‌تر می‌شود. ۲۱ تیر سال ۱۴۰۰ حکم اعدام برومند نجفی رسانه‌ای و تلاش‌ها برای نجات جان محیط‌بان وارد فاز دیگری می‌شود. در اردیبهشت سال جاری درخواست اعاده دادرسی پذیرفته و در کمال ناباوری ظهر روز ۲۲ مرداد (دو سال بعد از درگیری) محیط‌بان برومند نجفی به دست پدر یوسف فلاحی به قتل می‌رسد. برادر زنده‌یاد نجفی در مصاحبه‌ای که به‌تازگی انجام شده، از تعصب برادر خود نسبت به طبیعت می‌گوید؛ از اینکه او از اتفاقی که برای مقتول افتاد، به‌شدت متأثر بود و داغ سنگینی بر دل داشت. برومند به جان پدر قسم خورده که هیچ عمدی در این اتفاق نبوده و فقط بر حسب وظیفه عمل کرده است. بار دیگر تصاویر تکان‌دهنده و دردناک خاک‌سپاری یک محیط‌بان و مادری که دو سال گذشته هم از دیدن فرزند محروم بوده است، اینجا و آنجا دست به دست می‌شود. سایر محیط‌بانان در بهت و حیرت فرورفته‌اند، این چه مصیبتی است؟ چرا تکرار می‌شود؟ سال‌هاست که از محیط‌بان‌ها می‌گوییم و می‌گویند؛ اما این بار غم، طعم تلخ زهرگونه‌ای دارد. ابعاد حقوقی این پرونده مورد سؤال و البته دغدغه بسیاری از محیط‌بان‌ها بوده و به همین دلیل در گفت‌وگو با محمدرضا زارعی، وکیل پایه‌یک دادگستری و دانشجوی مقطع دکترا در رشته حقوق جزا و جرم‌شناسی، تلاش شد تا بخشی از این ابهامات مورد پرسش قرار گیرد.

◆ نظرتان درباره درگیری که بین زنده‌یاد محیط‌بان برومند نجفی و شادروان یوسف فلاحی پیش آمده، چیست؟ ابعاد حقوقی این پرونده را چقدر روشن می‌بینید؟

با عنایت به گزارش‌ها و اظهارات طرفین پرونده، اظهارنظرهای مسئولان، همچنین مطالعه متن دادنامه‌های صادره و تشریح موضوع و تدقیق در روند پرونده، برمی‌آید که درگیری بین محیط‌بان برومند نجفی و یوسف فلاحی آن‌گونه که تشریح شده، به این شکل بوده که محیط‌بان برومند نجفی با قصد توقف خودرو اقدام به تیراندازی به سمت لاستیک خودرو کرده و متأسفانه بنا بر علل و عواملی مانند تاریکی هوا، نبود دید کافی در زمان تیراندازی، خاکی‌بودن جاده و سایر علل و عوامل دیگر، گلوله‌های شلیک‌شده به جای لاستیک به شیشه‌های عقب خودرو اصابت و پس از عبور از شیشه‌های خودرو، به مرحوم یوسف فلاحی اصابت کرده و متأسفانه منجر به فوت ایشان شده است.

لازم به ذکر است به فرض آنکه هرچند آقای برومند در آن وضعیت و موقعیت مجوز استفاده از سلاح را نداشته باشند، اما با توجه به اینکه قصد شلیک به سمت انسان از سوی او وجود نداشته، ولی جنایت به سبب تقصیر او (اعم از بی‌احتیاطی و بی‌مبالاتی) با بند پ ماده ۲۹۱ قانون مجازات اسلامی انطباق داشته و قتل از نوع شبه‌عمد تلقی می‌شود و با این شرایط قصاص مرتکب منتفی و دیوان عالی کشور نیز بر همین مبنا رأی به تجویز اعاده دادرسی صادر و رسیدگی مجدد به موضوع را به شعبه هم‌عرض محول کرده است.

◆ سرهنگ جمشید محبت‌خانی گفته‌اند محیط‌بان مرحوم جزء پرسنل رسمی و پیمانی سازمان محیط زیست نبوده و با سازمان محیط زیست قرارداد کار معین داشته است. در چنین شرایطی آیا اصلا محیط‌بان مجاز به استفاده از سلاح بوده؟

محیط‌بانان سازمان حفاظت محیط زیست از منظر قوانین استخدامی، کارمند دولت بوده و مطابق با ماده یک قانون حمایت قضائی و بیمه‌ای از مأموران یگان حفاظت محیط زیست و جنگلبانی، ضابط خاص قضائی محسوب می‌شوند و با وجود و حصول شرایط مقرر قانونی ازجمله موارد مذکور در قانون اخیرالذکر و همچنین قانون به‌کارگیری سلاح توسط مأموران نیروهای مسلح در موارد ضروری امکان استفاده از سلاح برای ایشان فراهم بوده و نوع قرارداد استخدامی ایشان در این میان جایگاهی نداشته، هرچند مرحوم برومند نجفی با توجه به وضعیت و موقعیت منعکس در پرونده، در زمان حادثه مجوز استفاده از سلاح و تیراندازی را نداشته است.

◆ در چنین پرونده‌های حساسی نقش وکلا چقدر مهم است؟ ارزیابی شما از عملکرد همکارانتان در این پرونده چیست؟

در چنین مواردی نقش وکلا بسیار پررنگ‌تر از آن چیزی است که به چشم بیاید. وکیل یا وکلای طرفین می‌توانند به صورت مستقیم یاغیرمستقیم نقشی مؤثر در پرونده ایفا کنند. منظور از نقش مؤثر، عملکردی است که باید وکلا در تبیین و روشن‌کردن حق و حقیقت و احقاق حق و مهم‌تر از همه دعوت طرفین به آرامش و تلطیف ذهن و روح داغ‌دیدگان حادثه داشته باشند. وکلا می‌توانند با رفتار عاقلانه و بجا و مهم‌تر از همه دفاعی توأم با درایت و ذکاوت (البته با چاشنی سیاست رفتاری و کلامی در مقابل خانواده مقتول) و همچنین عدم اظهارنظرها و مصاحبه‌های گاه و بیگاه احساسی و عجولانه، در کمال آرامش و بدون هیاهو و جنجال‌های رسانه‌ای، مسیر را جهت صلح و سازش هموار کرده و در راستای جلب رضایت خانواده مقتول قدم بردارند. یقینا درخصوص این مهم نیز وکلای محترم طی این مدت در برپایی جلسات صلح و سازش بین طرفین پرونده، در کنار دیگر عزیزان صلح‌طلب، حضوری فعال داشته‌اند. متأسفانه هرچند این موضوع به سازش منتهی نشد و سرانجامی خوش نداشت، اما همکاران زحمتکش بنده تمام تلاش و سعی خودشان را جهت دفاع از موکل خویش به کار برده‌اند و توقف اجرای حکم و اخذ تجویز اعاده دادرسی و اقناع دیوان عالی کشور از باب بررسی مجدد موضوع، خود گواه بر این مدعاست.

◆ در چنین پرونده‌هایی تأکید باید بیشتر روی چه موضوعی باشد؟

هرچند نمی‌توان منکر این مهم بود که سازمان برای حمایت از پرسنل خویش از ظرفیت‌های موجود برای دفاع از محیط‌بان برومند نجفی و اخذ رضایت از خانواده مرحوم فلاحی استفاده کرده بود، اما به نظر بنده شایسته بود شخص ریاست سازمان و همه مسئولان مربوطه در راستای جلب رضایت خانواده مرحوم فلاحی اندکی بهتر، هوشمندانه‌تر و سریع‌تر اقدام می‌کردند. در چنین مواقعی هیچ رفتاری نمی‌تواند به اندازه دلجویی و تسلی‌دادن به خانواده مقتول تأثیرگذار باشد. بهتر می‌بود در چنین فضایی مسئولان محترم سازمان، با مصلحت‌اندیشی ضمن حضور در مراسمات بزرگداشت مرحوم فلاحی که از سوی خانواده وی برپا می‌شد، خود را کنار خانواده ایشان دانسته و سپس در فضایی آرام، تمام هم و غم خویش را در جهت حفظ آرامش و رفع دغدغه‌های خانواده مرحوم فلاحی معطوف می‌کردند و با به‌کارگیری روان‌شناسان و ریش‌سفیدان و خیرین بومی، بدوا اقدام به جلب اعتماد و النهایه به اخذ رضایت از ایشان همت می‌گمارند که از ظواهر امر پیداست چنین نشده است.

کافی است به برخی از کلمات و اظهارات پدر مرحوم فلاحی که پیش‌تر تحت عنوان گلایه و درددل بیان کرده بود، نگاه بیندازیم. او از داغ جوانی گفته بود که بر دل خانواده نشسته، داغ مادر و همسری که صرفا پس از چند ماه از حادثه مجددا نصیبشان شده، از رنج‌هایی که خانواده‌اش در این دو سال کشیده بود، گفته بود از اینکه حقش نادیده گرفته شده، وی می‌گوید دارد روانی می‌شود و اگر این‌طور پیش برود کار به جاهای بد می‌کشد! او از نمکی گفته بود که در این مدت مردم و مسئولان بر زخم‌هایش پاشیده بودند. او مستقیما از سازمان محیط زیست و ریاست وقت سازمان گلایه کرده که حتی چرا پیغامی برای وی که خانواده‌اش ویران شده نفرستاده‌اند!

◆ توصیه شما به سایر محیط‌بانانی که با این شرایط مشغول خدمت هستند و دل‌نگرانی‌هایی دارند، چیست؟ با توجه به قوانین چه رویکردهایی را به آنها توصیه می‌کنید؟

از همه این عزیزان تقاضا دارم صرفا به مجوز استفاده از سلاح که به ایشان داده شده، اعتنا نکنند و در آموزش عملی در نحوه و شرایط و ضوابط استفاده از سلاح و آموزش تئوری و مطالعه و بررسی قوانین حاکم بر حیطه شغلی خویش ازجمله قانون مجازات اسلامی، قانون حمایت قضائی و بیمه‌ای از مأموران یگان حفاظت محیط زیست و جنگلبانی و قانون به‌کارگیری سلاح توسط مأموران نیروهای مسلح در موارد ضروری، اهتمام ورزیده و با همکاری و همیاری یکدیگر، با شناخت دقیق مشکلات و مسائل حرفه خویش، جهت اصلاح یا تکمیل قوانین موجود و پرشدن خلأهای قانونی و تجهیز ادوات و امکانات، به صورت ویژه تلاش کنند و این مهم را از سازمان متبوع خویش و مجاری و مراجع قانونی مطالبه‌گری کنند؛ چراکه با تحقق این مهم و همچنین برگزاری کلاس‌ها و دوره‌های عملی و آموزشی و آشنایی بهتر و عمیق‌تر با قوانین، از بسیاری از این قبیل حوادث پیشگیری خواهد شد.

◆ حکم قاتل زنده‌یاد برومند نجفی الان چگونه خواهد بود؟ آیا وی هم به قصاص محکوم خواهد شد؟

درخصوص مرحوم برومند نجفی با عنایت به اینکه ایشان وفات یافته‌اند، مطابق با ماده ۱۳ قانون آیین دادرسی کیفری قرار موقوفی تعقیب صادر خواهد شد و اما درخصوص رفتار مجرمانه مرتکب آقای فلاحی، مطابق با مواد ۳۰۲ و ۳۰۳ قانون مجازات اسلامی مصوب سال ۱۳۹۲ شعبه رسیدگی‌کننده، با توجه به شرایط و اوضاع‌واحوال پرونده، در این‌خصوص تصمیم‌گیری خواهد کرد که به فرض ورود و اثبات اتهام ایشان، قانون، مجازات قصاص را پیش‌بینی کرده است.

◆ روزهای گذشته صحبت‌های مختلفی در فضای مجازی مطرح بوده، ازجمله اینکه گفته شده خانواده فلاحی دارای تخلفاتی بوده‌اند؛ این صحبت‌ها را در شرایط کنونی چگونه ارزیابی می‌کنید؟

متأسفانه آن‌گونه که پیش‌بینی می‌شد و در موارد مشابه نیز سابقا اتفاق افتاده بود، فضای رسانه‌ای، مجازی و اظهارنظرها و گفته‌های نسنجیده و غیرمسئولانه از سوی طرفین پرونده، مسئولان و همچنین اقشار مختلف مردم، از سویی موجبات قهرمان‌سازی یک طرف موضوع و از دیگر سوی (به زعم پدر آقای فلاحی) تخریب و نادیده‌گرفتن حقوق طرف دیگر را به همراه داشت. همان‌طور که در بالا گفته شد، این امر موجب افزایش فشارهای روحی و به‌هم‌ریختگی ذهنی و روانی خانواده مرحوم فلاحی شده بود؛ به‌گونه‌ای که آقای فلاحی خود بارها با بیان خویش از این موضوع گلایه‌مند و دلگیر شده و خود نیز چنین عاقبتی را پیش‌بینی کرده بود و متأسفانه آنچه نباید اتفاق افتاد. اکنون با توجه به این اتفاق تلخ و ناگوار نه‌تنها محیط‌بانان منطقه بلکه محیط‌بانان شاغل در سراسر کشور از این موضوع متأثر شده و از بیم مخاطرات احتمالی نسبت به حقوق مالی و جانی خویش، چه‌بسا در انجام وظایف محوله مصلحت‌اندیشی کنند؛ تا جایی که انگیزه خدمتی خود را نیز از دست بدهند.

◆ در جای دیگری این صحبت مطرح شده که در مورد پرونده آقای برومند نجفی نه‌تنها دیوان عالی کشور حکم بدوی را نقض کرده بلکه ماهیت پرونده هم به حکم غیرعمد تغییر داده شده، این موضوع چقدر اهمیت دارد؟

شعبه محترم رسیدگی‌کننده (شعبه سی‌وهشتم دیوان عالی کشور) پس از رسیدگی به پرونده، با استدلال و طرح نکات و ایراداتی قابل توجه، رفتار مرحوم برومند نجفی را منطبق بر بند پ ماده ۲۹۱ قانون مجازات اسلامی (قتل شبه‌عمد) دانسته و با تقاضای وکیل مرحوم نجفی موافقت و با استناد به بند چ ماده ۴۷۴ قانون آیین دادرسی کیفری رأی به تجویز اعاده دادرسی صادر و رسیدگی مجدد را به شعبه هم‌عرض محول کرده است.

◆ پیشنهاد شما امروز به سازمان حفاظت محیط زیست چیست؟ در بخش حقوقی چه مسائلی است که به نظرتان آن‌گونه که باید تا امروز به آنها توجه نشده؟

حقیقتا باید ابتدا تحولی عظیم در ساختار تشکیلاتی، وظایف، اهداف و برنامه‌های سازمان صورت گیرد تا بتوان ضمن به‌کارگیری تمام ظرفیت‌های ممکن به حمایت از نیروهای تابعه و در نهایت حفاظت از محیط زیست همت گمارد. این حمایت باید از نظر حقوقی و همین‌طور معیشتی باشد تا بتواند مشکلات محیط‌بانان را شناسایی و حل کند. حمایت‌هایی همچون حل مشکلات مالی، آموزش مکرر محیط‌بانان، تجهیز نیروهای سازمان، تنظیم شیفت‌های کاری ایشان، استفاده از تکنولوژی‌های روز دنیا و مهم‌تر از همه باید در حمایت از محیط‌بانان به‌صورت جدی قوانین حمایتی تقنین و تصویب شود. آن‌گونه که پیداست قوانین موجود فعلی ناکارآمد و ناقص بوده و باید قوانینی حمایتی، شفاف و کامل در حمایت از محیط‌بانان وضع و تصویب شود و ضمن کاستن از مشکلات و دغدغه‌های محیط‌بانان، با تجهیز امکانات و ادوات ایشان و استفاده از فناوری‌های روز دنیا ازجمله استفاده از دوربین‌های پیشرفته، استفاده از پهپاد و تکنولوژی‌های ماهواره‌ای و... با بالابردن کیفیت کاری، بار هزینه‌های جانی و انسانی را کاهش دهیم. شایسته است بیان کنم که جمهوری اسلامی ایران در اصل پنجاهم قانون اساسی، حفظ محیط زیست را به‌عنوان یک وظیفه عمومی مدنظر قرار داده است.

ادامه از صفحه اول

آغاز نواندیشی در گردشگری جهان

ازاین‌رو سازمان جهانی گردشگری «بازنگری در گردشگری» را به‌عنوان شعار و مأموریت سال ۲۰۲۲ انتخاب کرده است و امسال نیز در ۲۷ سپتامبر این روز جشن گرفته خواهد شد.

هدف سازمان جهانی گردشگری نواندیشی است، که با تمرکز بر داشته‌ها، راه آینده باز می‌شود و فرصت بازنگری، گردشگری را برجسته خواهد کرد و این به آن معناست که مردم و سیاره زمین در اولویت قرار می‌گیرند و همه از دولت‌ها و مشاغل گرفته تا جوامع محلی حول یک چشم‌انداز مشترک برای یک بخش پایدارتر، فراگیرتر و انعطاف‌پذیرتر گرد هم می‌آیند.

از دیگر اهداف انتخاب موضوع «بازنگری در گردشگری»، الهام‌بخشیدن درباره بازنگری و بازاندیشی به منظور توسعه از طریق ارزیابی مجدد ظرفیت‌ها، ساختن هویتی متفاوت، مهارت‌آموزی، تعهدپذیری مستمر، آموزش و اشتغال‌زایی و نیز اثرات گردشگری بر زمین و فرصت‌هایی برای رشد پایدارتر است.

دبیرکل سازمان جهانی گردشگری (زوراب) در پیام خود برای روز جهانی سال ۲۰۲۲ و شعار تعیین‌شده بیان کرده: «بازنگری در یکی از بخش‌های بزرگ اقتصادی جهان آسان نخواهد بود؛ اما ما درحال‌حاضر در راه خوبی هستیم. بحران کووید خلاقیت را برانگیخته و به آن کمک کرده است. و این بیماری همه‌گیر تغییر کار را تسریع کرد و چالش‌ها و همچنین فرصت‌های عظیمی را برای اطمینان از بهره‌مندی افراد بیشتری با راه‌اندازی مجدد گردشگری به ارمغان آورد. ما همچنین در حال پیشرفت درخورتوجهی در تبدیل گردشگری به محرک اصلی اقتصادهای سبز، آبی و دیجیتال هستیم و اطمینان حاصل می‌کنیم که رشد به ضرر مردم یا سیاره‌ها تمام نمی‌شود».

اهداف سازمان جهانی گردشگری این فرصت را در اختیار متولیان، دست‌اندرکاران و فعالان گردشگری کشورمان قرار می‌دهد که هم‌زمان با برنامه‌ریزی به داشته‌های خود با ارزیابی مجدد ظرفیت‌ها و توانمندی‌ها، بررسی نقاط قوت و ضعف با بهره‌گیری از فناوری‌های نوین برای آینده گردشگری کشور تلاش کنند. شعار و مأموریت سال ۲۰۲۲ فرصت مغتنمی است تا هم‌زمان با دیگر کشورها از خطاها جلوگیری و موانع توسعه را مرتفع کرده و با مدیریت یکپارچه، افزایش دانش و مهارت‌ها، توسعه پایدار و گردشگری سبز را نیز مورد توجه قرار داده و فرصت تولد دوباره گردشگری کشور را ارج نهاده و از مواهب آن بهره‌مند شویم.

خدمت آقای اسماعیلی

آقای اسماعیلی عزیز

- از قدیم گفته‌اند که هنر و هنرمندان و اهالی فرهنگ مانند سنگ کف رودخانه هستند و دولت ها مثل برگ‌های روی آب. دوره شما مثل دوره ما و دیگران می‌گذرد. اما کاری کنید که وقتی دوره شما تمام شد، از شما به‌عنوان مرد فرهنگ دوران فعلی یاد کنند. می‌توانید چنین کنید. گمان نکنید می‌شود سنگ‌های کف رودخانه را جمع کرد.

- کسی شک ندارد دولت شما آمده است تا نیروهای انقلابی، اصولگرا، حزب‌اللهی -اسم دقیق‌شان را نمی‌دانم- را جذب کند. اما برای حفظ حیثیت آنها حتما مطمئن از تخصص واقعی‌شان بشوید، بعد به کارشان بگیرید. البته که خیلی‌هاشان از نظر فنی پیشرفت خوبی کرده‌اند اما خیلی‌هاشان هم نمی‌شود به آمارشان اعتماد کرد. سال‌ها بودجه خرج پلتفرم‌های داخلی شد. ادعا می‌شد که از مشابه‌های خارجی‌اش بهتر است. وقتی تلگرام فیلتر شد، مردم خواستند از پلتفرم داخلی استفاده کنند، همه‌شان کپ کردند. مراقب مخارجی که از بیت‌المال برای ورود برخی از این نیروها می‌شود باشید. نکند ادعا باشد و درنهایت نتواند مخاطب جلب کند و شکست‌شان را با بدوبیراه به دیگران جبران کنند.

- ایران هنرمندان بزرگی دارد. در همه رشته‌ها تاریخ طولانی دارد. بعد از ۴۰ سال هرکدام راه رشد خود را پیدا کرده‌اند. تعریف جدید و محدودیت‌های جدید مسیر هنر را از آنچه شما می‌خواهید دورتر می‌کند.

- هنرمند در ایران نیاز به حمایت وزارت ارشاد و دولت دارد. حاکمیت هم نیاز به هنر دارد. وزیر ارشاد دادستان نیست. هرکس تخلف کند، سیستم‌های دیگر متکفل خواهند بود. این همدلی را جدی بگیرید.

◆ جدول ۴۳۰۳ ◆ طراح: بیژن گورانی

افقی:

۱- چگونگی جریان امور- کیسه نایلونی دسته‌دار- دویدن۲- نت چهارم- پیوسته عقیده خود را عوض می‌کند- تأمین‌کننده معاش افراد خانواده ۳- آچار لوله‌کشی- ارتعاش- سگ انگلیسی۴- آنفلوانزا- از نام‌های حضرت فاطمه(س)- ستیزه‌کننده ۵- خداشناس- حمال۶- دسته‌جمعی- از تقسیمات قرآن- از جنس آهن ۷- یک نفر- مالک- الفت- ویتامین انعقاد خون ۸- نویسنده قرن بیستم ایتالیا و خالق بارون درخت‌نشین ۹- از دست خسیس نمی‌چکد- شکل و قالب- موشک ماهواره‌بر ایرانی- گهواره ۱۰- درخشنده‌رو- یک‌ششم ملک- پیشکار ۱۱- کلید خودرو- مدارک ۱۲- اهل روستا- قطعی و مسلم- انبار گندم ۱۳- لباس اتاق عمل- فعلی که به مفعول نیاز ندارد- توجه و دقت نظر ۱۴- دانش خداشناسی و شناخت ادیان- خبرگزاری جمهوری اسلامی ایران- گونه ۱۵- جدید- ایستادگی و پایداری- پایان و آخر

عمودی:

۱-حرف آزاردهنده- نوعی از نژاد سگ- طولانی‌ترین بزرگراه تهران ۲- حلقه بین پیچ و مهره- پاورقی- خوش‌باور ۳- ترکیب رنگ زرد و سفید- هر وسیله‌ای که اخبار و اطلاعات را به مردم می‌رساند ۴- تطبیق داده‌شده- فرق و اختلاف- دریا ۵- ژرفا- ملاقات- منطقه خوش‌آب‌وهوای تابستانی ۶- ظرف طبخ آبگوشت- روزنامه چاپ عراق- پدر آذری ۷- رطوبت- غذای در قوطی- اصطلاحی در شطرنج ۸- از طرح‌های شناخته‌شده فرش دستباف ایرانی- برای پیشگیری از بیماری تزریق می‌شود- گرمابه ۹- پیشوا- آزرده، مجروح- نشانه مصدر جعلی۱۰- چشم دوربین عکاسی- ساکنان محله- لقب امپراتوران روم بود ۱۱- مدفن شهید مدرس- از چهره‌های سرشناس سینمای کمدی جهان- رنج و سختی ۱۲- صحنه نمایش- از واحدهای پول قدیم ایران- مربوط به گذشته دور ۱۳- خانه دوم کارمند- سمبلیک ۱۴- قدرت- سرزنش- گل شهیدان ۱۵- رمانی خواندنی نوشته جک لندن- بی‌حیا- ستون بدن

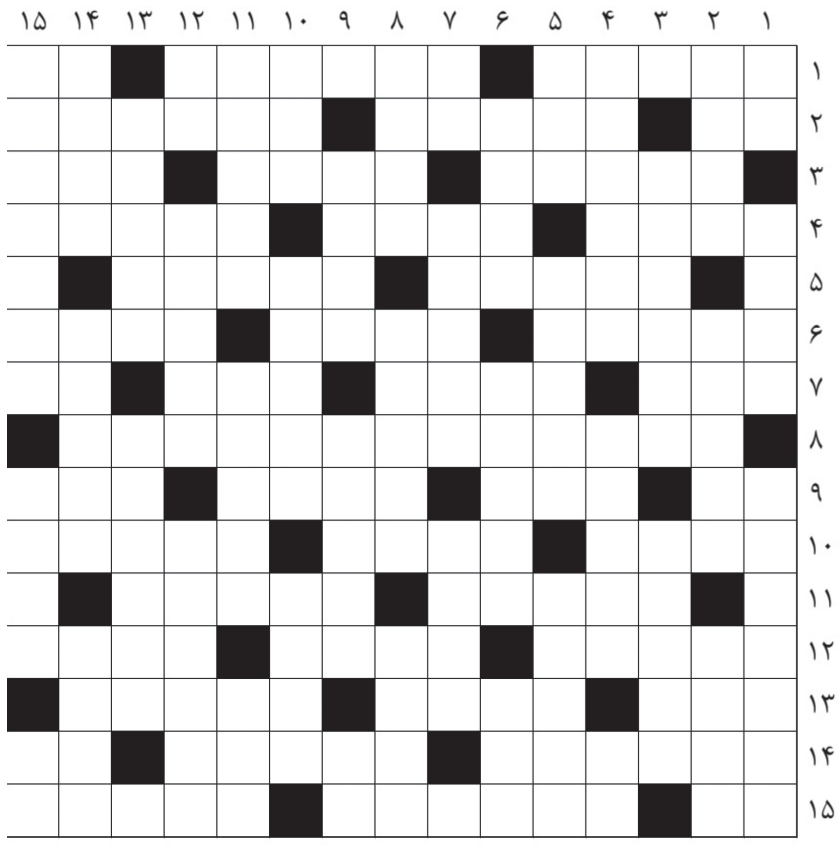

◆ حل سودوکو سخت

۶	۷	۸	۴	۳	۱	۲	۹	۵
۵	۴	۹	۲	۷	۶	۱	۳	۸
۱	۳	۲	۹	۵	۸	۶	۷	۴
۹	۸	۱	۳	۶	۷	۵	۴	۲
۷	۶	۴	۱	۲	۵	۳	۸	۹
۳	۲	۵	۸	۴	۹	۷	۱	۶
۲	۱	۷	۵	۹	۴	۸	۶	۳
۸	۹	۳	۶	۱	۲	۴	۵	۷
۴	۵	۶	۷	۸	۳	۹	۲	۱

◆ حل سودوکو ۳۲۹۸

۲	۷	۸	۶	۱	۵	۳	۹	۴
۶	۴	۵	۳	۹	۷	۸	۲	۱
۹	۱	۳	۴	۲	۸	۵	۶	۷
۵	۶	۹	۸	۳	۴	۱	۷	۲
۷	۸	۴	۲	۶	۱	۹	۳	۵
۳	۲	۱	۵	۷	۹	۶	۴	۸
۴	۵	۷	۹	۸	۳	۲	۱	۶
۸	۳	۲	۱	۴	۶	۷	۵	۹
۱	۹	۶	۷	۵	۲	۴	۸	۳

◆ حل جدول ۴۳۰۲

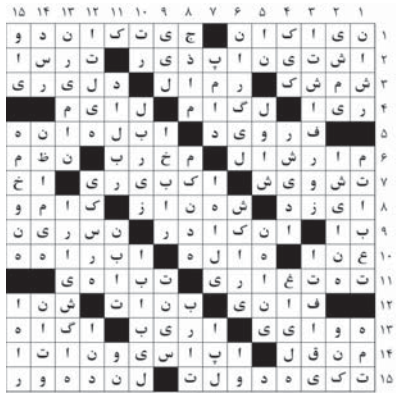

◆ سودوکو سخت ۳۲۹۹

زمان پیشنهادی: ۴۰ دقیقه

قانون‌های حل جدول سودوکو:

۱- در هر سطر و ستون باید اعداد یک تا ۹ نوشته شود. بدیهی است که هیچ عددی نباید تکرار شود.

۲- در هر مربع ۳×۳ اعداد یک تا ۹ باید نوشته شود و در نتیجه هیچ عددی نباید تکرار شود.

	۸			۴			۷	
	۹				۵			
۷		۳				۲		
۴	۷			۳	۸			
		۸				۶		
			۴	۲			۱	۸
		۵				۹		۷
			۶				۵	
	۱			۹			۲	

◆ سودوکو ساده ۳۲۹۹

زمان پیشنهادی: ۲۰ دقیقه

سودوکو

سودوکو Sudoku یک واژه ترکیبی ژاپنی به معنای عددهای بی‌تکرار است و امروزه به جدولی از اعداد گفته می‌شود که به عنوان یک سرگرمی رایج در نشریات کشورهای مختلف به چاپ می‌رسد.

	۱	۷					۲	
	۳	۸		۵	۷	۶	۱	
		۵		۱		۸		۷
۱			۹				۶	۸
				۴				
۸	۷				۲			۱
۷		۲		۳		۹		
	۵	۱	۷	۲		۴	۸	
	۹					۱	۷	